

İllüstrasyonda Deneysel Bir Yaklaşım Olarak Foto İnvazyon

Melike Bakar Fındıkcı¹

Mediha Esmeray²

Özet

İllüstrasyon, bir kavramı ya da bir durumu anlamlandırma araçlarından biri olarak kullanılmaktadır. Geçmişten günümüze kadar farklı yüzeylerde farklı araçlar kullanılarak gelmiştir. Bu süreçte resimle sıklıkla iç içe girmiş, bazen de bilgi aktarımını sağlayan imgelerde kendini göstermiştir. İllüstrasyon en parlak dönemini endüstri devrimi ve sonrasında yaşanan gelişmelerle sürdürmüştür. Birinci ve ikinci dünya savaşı, sovyet devrimi gibi dönüm noktalarında her ulus afişlerinde illüstrasyondan faydalanmıştır. Teknolojik gelişmeler ve internetle birlikte illüstrasyon gittikçe daha çok popüler hale gelmeye başlamıştır. Artık illüstrasyonlar bilgisayar donanımı ve yazılımlarla birlikte bilgisayarlarda üretilmeye başlanmıştır. Günümüzde ise çizim tabletleri illüstrasyon üretimi için en pratik çözüm araçlarından biri haline gelmiştir. Dolayısıyla illüstrasyonun kullanım alanları da çeşitlilik kazanarak artmıştır. Kitap, dergi, afiş dışında günlük yaşantı içerisinde kafede, giysilerde, fincan, tabak gibi nesnelerin yüzeylerinde, ikonlarda, kısacası yaşamın içinde sıklıkla illüstrasyonlara rastlanmaktadır. Zamanla bu kadar çeşitlilikte illüstrasyonun kullanımından kaynaklı alt kategorileri ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler; editoryal, çocuk kitabı, bilimsel, kent, karakter, örüntü ve yeni medya araçlarında kullanılan illüstrasyonlar olarak sıralanabilir. Bu sınıflamaların dışında geçmişten günümüze kadar illüstrasyonlarda farklı tekniklerin de kullanıldığı görülmüştür. Bu teknikler geleneksel, dijital ve deneysel yaklaşım olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Geleneksel yaklaşımda karakalem, mürekkep, suluboya, guaj, akrilik ve pastel boya gibi malzemeler kullanılmaktadır. Dijital yaklaşımlarda vektörel tabanlı ve piksel tabanlı

- 1 Doç. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü, melike.bakarfindikci@ibu.edu.tr, ORCID ID: 0000 0002 0603 9788
- 2 Arş. Gör., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Mimarlık, Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü, medihaesmeray@osmaniye.edu.tr, ORCID ID: 0000 0002 9035 9468

İllüstrasyonlar, dijital kolaj ve fotomanipülasyon gibi teknikler yer almaktadır. Deneysel yaklaşımlar ise kolaj, buluntu nesnelere illüstrasyon, işleme ve dikiş, kâğıt kesme, polimer kil kullanımı, kâğıt hamuru kullanılarak yapılan illüstrasyonlardan oluşmaktadır. Dijital yaklaşımlar içerisinde değerlendirilen foto invazyonun illüstrasyonla buluşması ise son yıllarda sanatta kullanımıyla birlikte olmuştur. Bu araştırma kapsamında son dönemlerde artan illüstrasyon alanındaki foto invazyon akımı irdelenmiş ve bu alanda tasarım yapan sanatçılar ve çalışmaları incelenmiştir.

Giriş

İnsan, var olduğu ilk andan itibaren kendinden hatırlatıcı bir iz bırakmak istemiş ve bu amaçla işaretler ve semboller ile çeşitli sahneler resmetmiştir. Görsellerle iletişimin başlangıcı sayılabilecek bu hareketler, akılda kalıcı olmayı sağlarken, aynı zamanda ait olduğu çağ ve kişiler hakkında fikir ve bilgi verebilmesi noktasında da önemli izler olarak kabul edilmiştir. Gelişen teknoloji, tasarımla birleştiği noktada sınırsız ifade biçimlerini de beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda çeşitlenen görsel tasarımlardan biri de illüstrasyonlardır. Bir metni, durumu ya da kavramı anlaşılır hale getirmeyi amaçlayan illüstrasyonlar, geleneksel uygulamaları korurken, aynı zamanda çağın gereklerine göre çeşitlenmiştir. Çağın gereklerini göz önünde bulundurmaya ise tasarım uygulamalarında çok çeşitli deneyimleri mümkün kılmıştır. Son zamanlarda dijital uygulamaların yaygınlaşması, illüstrasyon için de ifade çeşitliliğini beraberinde getirmiştir. Bu uygulamalardan biri de foto-invazyondur. İnvazyon terimi, bir şeyin özelliğini değiştirmek ve hatta bozmak anlamına gelmektedir (Ceylani ve Yavuz, 2022). Foto-invazyon ise mevcut bir fotoğrafa yapılan müdahale olarak tanımlanabilir. Bu müdahalenin amacı, fotoğrafa yapılan eklemeler ile yeni bir tasarım ürünü yaratmaktır. Günümüzde pek çok alanda kullanılan invazyon, sanatsal ifade biçimlerinde de kendini göstermeye başlamıştır. İnvazyon tekniği, yeni görseller yaratmak, anlatım biçimini kavramsal veya teknik olarak değiştirerek ve hatta bozarak yeni ve olduğundan farklı bir ifade ve temsil biçimi ortaya çıkarmak amacıyla sanat ve tasarımın birçok alanında kullanılmaktadır (Lunday, 2015). Foto invazyon uygulamaları, mevcut fotoğraflara illüstrasyon eklemeleri ile yeni bir ifade şekli oluşturmayı amaçlamıştır. Mevcut fotoğraflara yapılan bu müdahalenin, genellikle var olan fotoğraf ya da görseli değiştirmenin ötesinde yeni bir hikâye oluşturmaya olanak tanıdığı söylenebilir. Bir temsil biçimi olarak foto invazyon çalışmalarının, yarattığı yeni görsel ifade ile illüstrasyon alanında yeni çeşitlenmeleri de desteklediği düşünülmektedir. Temelinde görsel bir ifade biçimi olan illüstrasyonlar, yüklenen yeni anlamlar ve denenen farklı uygulamalar ile etkin bir görsel iletişim şekli olma

misyonunu korumaktadır. Yeni medya araçlarının sıklıkla kullanımının, dijital uygulamaların da yaygınlaşmasını destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

1. İllüstrasyonun Tarihi Süreci

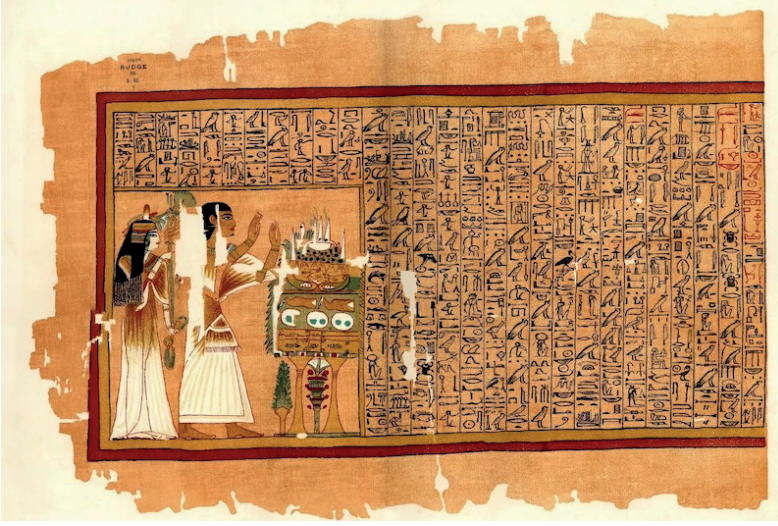
Türk Dil Kurumuna göre illüstrasyon, eski anlamda “tasvir”, yeni anlamda “resimleme” olarak açıklanmıştır. İllüstrasyon, bir fikri daha etkili açıklayarak görsel öyküleme sağlamaktadır. Metin ya da durumları tanımlayarak açıklayan ve anlaşılır kılan görsel görüntülerden oluşmaktadır (Songür Dağ, 2023: 264). Böylece illüstrasyonla konu daha etkili ve anlaşılır biçimde verilmiş olur.

İlk insanlardan bu yana basit görseller oluşturarak iletişim kurma çabası ilk görsel iletişim yolu olmuştur. Zaman içerisinde yazının bulunmasıyla birlikte bu süreç farklı bir boyut kazanarak kitap resimlemelerinde görülmeye başlanmıştır. İllüstrasyonun kullanımına verilecek ilk yazılı örnek ise Mısır döneminde yazılan “Ölümler Kitabı” (the book of the dead)’dir.

Görsel 1. Lauscaux Mağarası, Hayvan Tasvirleri.

https://www.researchgate.net/publication/51779698_Genotypes_of_predomestic_horses_match_phenotypes_painted_in_Paleolithic_works_of_cave_art/figures?lo=1

Görsel 2. Mısır Ölüler Kitabı, Nebged, M.Ö. 1300.

<https://arkeofili.com/oluler-kitabi-eski-misirin-olum-sonrasi-yasam-rehberi/>

İllüstrasyonun bugünkü şekliyle kullanılması ise Hristiyanlıkla birlikte olmuştur. Hristiyanlığın yayılmasında kitap önemli bir yer tutarken yazının yanında konuyu anlatan illüstrasyonunda yer aldığı görülmektedir (Asher, 1983: 23). Erken Hristiyanlık döneminde kilise duvarlarına yapılan ve İncil'den sahnelerin yer aldığı illüstrasyonlar etkili bir dinsel öğreti aracı olarak kullanılmıştır (Başbuğu, 2007: 2). Ortaçağ Avrupa'sında ise illüstrasyonlar kitaplarla sınırlıdır. Kitapların çoğu, ahşap baskı tekniği ile illüstre edilmiştir. Rönesans'ın yayılış döneminde illüstrasyona en büyük katkı sağlayan ise Albert Dürer (1471-1528) olmuştur.

Görsel 3. Aziz Mikail'in Ejderle Savaşı, Albrecht Dürer, 1498.

https://art.rmn-gp.fr/en/library/artworks/albrecht-durer_suite-de-l-apocalypse-saint-michel-combattant-le-dragon_xylographie_1498

İllüstrasyonun kitap ve afiş tasarımlarında kullanımının arttığı dönem ise Art Nouveau akımı ile gerçekleşmiş ve çok sayıda başarılı örnekler verilmiştir. Bu akımın önde gelen sanatçılarından olan Henri de Toulouse Lautrec de illüstratif üslupla çalışmalarını yapmıştır (Bektaş, 1999).

Görsel 4. Henri de Toulouse Lautrec

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Henri_de_Toulouse-Lautrec_019.jpg

Görsel 5. Poster for an evening of theater honoring Sarah Bernhardt, Alphonse Mucha, 1896.

https://en.wikipedia.org/wiki/Alphonse_Mucha#/media/File:Sarah_Bernhardt_Mucha_.jpg

20. yüzyılla birlikte başlayan modern sanat akımları, illüstrasyonun farklı alanlarda kullanımını sağlamış, bu bağlamda ise tasarımcılar tarafından sıklıkla tercih edilmeye başlamıştır. 20. yüzyıl sonları ve 21. yüzyıl başlarında ise bilim ve teknolojiadaki gelişmeler illüstrasyonun kullanım alanını daha da zenginleştirmiş, her türlü malzeme üzerine illüstrasyon tasarımları yapılmaya başlanmıştır. İllüstrasyonun bu artan ve çeşitlenen kullanım alanları endüstri sektörünü de beslemiş ve farklı vizyon kazanmalarına sebep olmuştur. Günümüzde internet aracılığıyla illüstrasyonlara erişim de daha kolay hale gelmiştir. Sanal mecrada kendine yer bulan illüstrasyon, sanatçıların çalışmalarında daha bireysel olarak ilerlemelerine olanak tanımıştır. Bu vasıtayla kendi özgün tarzlarını yaratarak sanal mecrada farklı tekniklerden faydalanmışlardır.

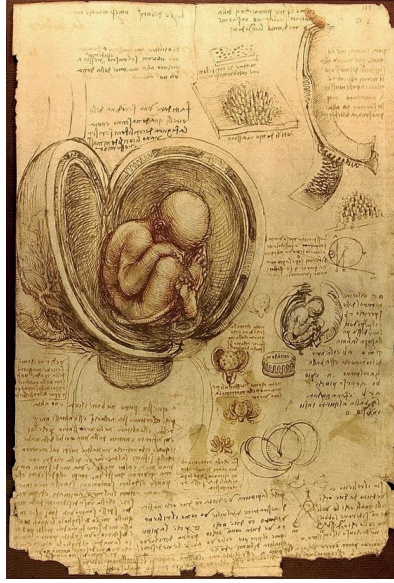
1.1. İllüstrasyonun Farklı Disiplinlerde Kullanımı

İllüstrasyonlar, disiplinler arası çalışma imkânı sunmaktadır. Bu bağlamda bilimsel ve teknik illüstrasyonların farklı disiplinlerde de uygulama alanı bulunduğu söylenebilir. “Bilimsel illüstrasyon, sanat ve bilimin kesişiminde yer alan disiplinlerarası bir çalışma alanıdır. Bu üst tanımın altına medikal/tıbbi illüstrasyon, zoolojik illüstrasyon, botanik illüstrasyon, arkeolojik illüstrasyon

gibi alt çalışma alanları girmektedir” (Songür Dağ, 2023: 264). Ayrıca biyolojinin alt dalı olan entomolojide, buna ek olarak, antropoloji, jeoloji ve paleontoloji gibi alanlarda da çalışmaları kayıt altına almak, belgelemek ve sınıflandırmak amacıyla illüstrasyonun kullanıldığı bilinmektedir. Temelde bilimsel bilgiyi görünür kılmak, türlerin sınıflandırılması ve kayıt altına alınması bakımından illüstrasyon önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda uygulanan illüstrasyonlar, bilginin daha kolay anlaşılmasını sağlamakla birlikte bilgiyi görsel olarak destekleyerek, hafızada kalıcı hale gelmesini de sağlamaktadır.

Tıp ve sağlıkla ilgili alanlarda oluşturulan illüstrasyonlar, canlıların iç ve dış sistemlerini detaylı bir şekilde göstermek amacıyla yapılan çalışmalardır. “İllüstrasyonun iyi olabilmesi için iyi bir tasarım bilgisine ve tıpla ilgili uzman denetimine ihtiyaç vardır” (Tepecik, 2002: 80). İllüstrasyon çalışmalarının öğreticiliğinin ön planda tutulduğu bu görsel materyaller, bilgilendirici olduğu kadar akılda kalıcıdır. Tıp biliminin sıklıkla görsel materyallerden faydalandığı bilinmektedir. Bu anlamda illüstrasyon hem anlatım aracı olarak kullanılır hem de eğitici pozisyonundadır. “Böylece illüstrasyon, bilgiyi heyecan verici, kolay anlaşılır ve zevkli bir şekilde sunarak, iletişimi kolaylaştırmıştır” (Jennings, 1987: 40).

Tıbbi illüstrasyonun erken örneklerini Mısır toplumunda görmek mümkündür. Sanatçı Leonardo Da Vinci pek çok kadavra üzerinde çalışmalar gerçekleştirmiş ve bu çalışmalar, hem tıbbi hem de sanatsal yönüyle öne çıkmıştır (Loechel, 1960). Yatay kesit alma yöntemiyle tıbbi illüstrasyonun Rönesans dönemindeki öncülerinden olmayı başarmıştır. Leonardo, vücudun statik yapısını gözlemleyerek vücudun bireysel bölümlerinin mekanik aktivitedeki rolünü incelemiştir. Bu çalışmalardan elde ettiği bulgular, Rönesans biliminin en önemli örnek çizimleri arasında yer almıştır (<https://www.britannica.com/biography/Leonardo-da-Vinci/Anatomical-studies-and-drawings>). Oluşturulan bu illüstrasyonlar, Leonardo Da Vinci'nin anatomik bilgisine ek olarak, görsel ifade konusunda başarısının da önemli örneklerinden biridir.

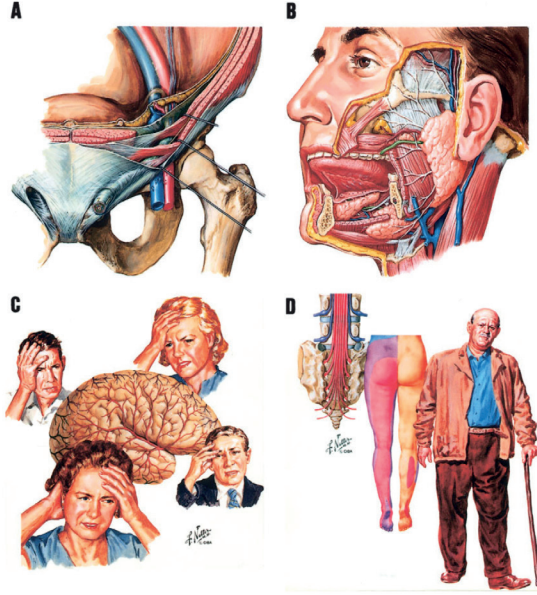

Görsel 6. Uterus içindeki embriyo çalışmaları, Leonardo Da Vinci, 1512.

<https://tr.pinterest.com/pin/250020216786412786/>

Tıbbi illüstrasyonların süreci çeşitli şekillerde ilerlemiştir. “16. yüzyıl ve öncesinde tıp illüstrasyonlarının dini yasaklar nedeniyle kulaktan dolma bilgilerle yapıldığı ve bu çalışmalarda zamanla anatomik açıdan doğaüstü varlıkların resmedildiği görülmüştür” (Çavuş Beyaz, 2020: 13). Sonrasında, çeşitli kaynakalara göre; 18. yüzyılda yani Osmanlı’nın Batı etkisinde kaldığının düşünüldüğü dönemde tıp eğitiminin illüstrasyonlar üzerinden yapıldığı düşünülmektedir.

20. yüzyılın sonlarında ise tıbbi görüntüleme teknolojilerindeki gelişmeler; bilgisayarlı tomografi, gerçek zamanlı ultrason tarama, floroskopi gibi var olan tekniklerin daha doğru bir sonuç verebilmesine katkıda bulunmuştur. “Bu gelişmeler doğrultusunda anatomideki incelemeler, boyutlandırılmış görseller, videolar doktorların kullanımına verilmiştir” (Küçük, 2009: 97). Boyutlandırılmış bu görsel ve videoların, görüntüleme teknolojilerinin kullanımı ve gelişimi konusunda önemli katkılar sağladığı düşünülmektedir. “Fotografin ve X-ışınının kullanılmasıyla başlayan görüntüleme teknolojileri hekimin ve sanatçının vizörünü olabildiğince genişletmiş ve derin araştırmalara yöneltmiştir. Bu geniş vizöre sahip olan kişilerden biri de Frank Netter’dir. 20. yüzyıl tıbbi illüstrasyonu alanında sekiz ciltlik anatomi atlası hazırlayarak tıp bilimine halen günümüzde de kullandığımız bir kaynak sunmuştur” (Küçük, 2009: 97).

Görsel 7. Tıbbi İllüstrasyon, Frank Netter.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/ca.20358>

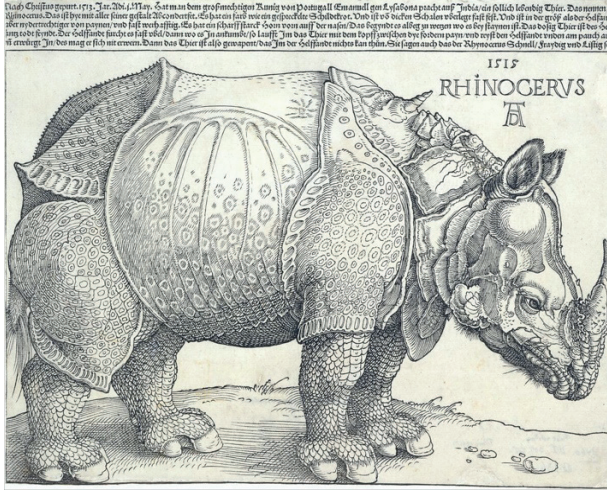
Bir diğer bilimsel illüstrasyon türü de botanik illüstrasyonlardır. “Botanik illüstrasyon, bitki ve doğa bilimleri kapsamında, bilimin anlaşılır olmasını sağlayan bilimsel illüstrasyonun bir uygulama alanıdır. Belirli ve güvenilir bir botanik terminolojisine sahip olmak, botanik illüstratörün konuyu anlamasına, bilim insanlarıyla kurdukları etkileşim sırasında yardımcı olmaktadır” (Bulduk Türkmen, 2021: 7). Botanik illüstrasyonlar, bitki türlerinin ayırt edici özelliklerini, renklerini ve diğer ayrıntılarını bilimsel olarak gösteren çizim, gravür veya suluboya tekniğiyle yapılmış çalışmalardır.

Görseller aracılığı ile bir anlatım dili oluşturan illüstrasyonlara, bütün türlerinde olduğu gibi botanik için de açıklayıcı ve en açık şekilde anlatıcı bir misyon yüklenir. “Bilim insanı, illüstrasyonu öncelikle metnin açıklayıcı ve tamamlayıcısı olarak görmekte, çizimin ve illüstrasyonun kalitesi bağlamında görsel nitelik ikincil sırada gelmektedir” (Bulduk Türkmen, 2021: 9).

Bilimsel illüstrasyonların bir diğer türü de zooloji illüstrasyonlarıdır. “Zooloji, bir doğa bilimi olarak tanımlanmaktadır. Böcekler, kuşlar, amfibiler, memeliler, sürüngenler, omurgasızlar ve balıklar gibi birçok alana ayrılmıştır” (Bulduk Türkmen, 2021: 13). Eski zamanlardan beri süregelen keşfetme ve tanıma isteği, hayvan türleri için de geçerli olmuştur. Bu bağlamda, zooloji çalışmalarının hızlandığı düşünülmektedir. Sanatçı Albert

Dürer tarafından resmedilen bir gergedan tasviri, zooloji illüstrasyonu için eski ve önemli bir örnek olarak düşünülmektedir.

Hintli bir padişahın Portekiz Kralı I. Manuel'e gergedan hediye etmesinden kısa bir süre sonra, sanatçı Dürer, olayla ilgili bir broşür tasarlamıştır. Dürer, hayvanı kendisi hiç görmemiş olmasına rağmen, onu tasvir etmek için yalnızca açıklamalardan ve muhtemelen pek de kesin olmayan bir çizimden yararlanmıştır. Avrupa'da eski çağlardan beri gergedan görülmemiştir. Bununla birlikte, Dürer'in gergedan tasviri pulları, kabukları ve boynuzları olan yaratıcı tasarımı o kadar ikna edici olmuştur ki bu tasvir, yüzyıllar boyunca Avrupa'nın gergedan hakkında bir fikir sahibi olmasını sağlamıştır. (<https://sammlung.staedelmuseum.de/de/werk/rhinoceros-das-rhinozeros>).

Görsel 8. Albert Dürer, Gergedan Tasviri.

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/356497>

Bir diğer illüstrasyon türü de arkeolojik illüstrasyonlardır. Arkeolojik illüstrasyonlar, arkeoloji arşivinin büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Burada temel amaç, nesnenin herkesin anlayabileceği şekilde resimlenmesidir. Arkeolojik çizimlerde nesnenin doğasını yansıtabilme önemlidir.

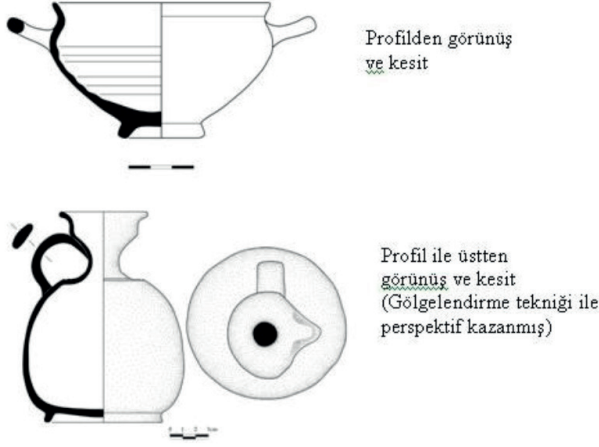
Kazı çalışmalarında arkeologlar tarafından elde edilen ve yüzyıllar öncesi canlılara ait olduğunu tahmin ettikleri nesnelerin tasviri de illüstrasyonlar aracılığı ile mümkün olmaktadır. Ayrıca illüstratörler, arkeologların kazı esnasında buldukları eserleri ve kalıntıları da görselleştirilmektedir.

Görsel 9'da görülen örnekte, yüzyıllar öncesinde yaşamış olan türlerin, arkeolojik kazılar esnasında elde edilen bulgular ışığında bir sahne olarak resmedilmiş halini yansıtmaktadır. Bu sahnenin oluşturulmasında hayal etme ve resmetme yeteneği kadar, bulgular ve teknik bilgilerin de önemli olduğu görülmektedir.

Görsel 9. James Gurney, 2018

<https://www.artcenter.edu/gallery/detail/569d6e434d9b6f9a563a151e/9725?ret=%2Facademics%2Fundergraduate-degrees%2Fillustration%2Fillustration-alumni.html%3Fp%3D2>

Görsel 10. Elif Songür Dağ. (2017). *Kirmizisapkablogspotcom*

Selçuk, 2018: 65

Görsel 10’da görülen örnekte ise yüzyıllar öncesinde kullanıldığı tahmin edilen nesnelerin kesitlerinden faydalanılarak bütününe dair fikir edinilmesi desteklenmiştir. Kazandırılmaya çalışılan perspektif ile nesnenin üç boyutlu görüntüsü yansıtılmak istenmiş, nesneyi en yakın şekilde anlatabilmesi düşünülen yardımcı bir görsel elde etmek amaçlanmıştır.

Bu örnekler, illüstrasyonların yaygın ve çeşitli olan kullanımlarını gösterir niteliktedir. İllüstrasyonlar, hangi şekliyle ve çeşitiyle olursa olsun, herhangi bir bilgiyi destekleme, mesajı iletme, durumu anlatma ve açıklayabilme noktasında önemlidir. Bilindiği üzere, çoğu disiplin için çağın gereklerine göre üretimler yapabilmek önemli bir kriter olarak düşünülmektedir. Grafik tasarımı disiplini için de istek ve ihtiyaçları gözetebilmenin yanı sıra görsellerle iletişim sağlayabilmek, bir tercihten ziyade gereklilik olarak düşünülmelidir. Bu bağlamda, görsel iletişimde farklı yollar denemenin önemli örnekleri illüstrasyon çalışmaları ile de görülmektedir. Bu yeniliklerden biri, fotoğraf ve görüntülere sonradan dahil edilen illüstrasyonlardır. Bu uygulamalar, foto invazyon olarak adlandırılmıştır.

2. Foto İnvazyon

Latince “invasiō” (saldır-ele geçir) türetilmiş, Fransızca ve İngilizceye “invasion” olarak geçen kelime, Türkçede invazyon olarak kullanılmaktadır. Kelime anlamı “işgal etme” olarak tanımlanmaktadır. Sağlık literatüründe “etkenin doku ve oluşumlara yayılması” olarak kullanılmıştır (Ceylani ve Yavuz, 2022: 77).

Yıldırım (2020) invazyonu, bir dokunun içine nüfuz ederek dokunun özelliklerini bozmak olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda işgal etmek, yapısını bozmak olarak da tanımlanmaktadır. Sanat ve tasarımda alanında da sıklıkla karşılaşılan invazyon uygulamaları, sanat eserlerinde kullanılan imgelerin bilinçli bir şekilde bozulmasıyla oluşturulmaktadır.

Foto invazyon yapılmış olan esere çeşitli eklemeler dahil ederek ve farklı imgeler ekleyerek, orijinal eseri farklı bir boyuta taşıyarak izleyiciyle buluşturur. Bu müdahale neticesinde fotoğraf bütünlüğü bozulduğu için artık bambaşka anlatıma sahip bir tasarıma dönüşmüştür.

Bu deneysel yaklaşımın çıkış noktası olarak Glitch Art gösterilmektedir. Glitch Art yeni medya formlarıyla birlikte datamoshing, databending ve circuitbending gibi farklı şekillerde ifade edilmiştir (Ceylani ve Yavuz, 2022: 82). Bu yeni ifade aracı farklı yazılımlar kullanarak görüntülerin üzerine piksellerden oluşan yeni bir tasarımın estetik bir şekilde eklenmesiyle invazif bir süreci gerçekleştirmektedir.

Bu invazif süreci kullanan güncel foto invazyon sanatçılarına örnek olarak Lucas Levitan, Luciano Cina, Lamadiev Thomas, Toon Joosen verilebilir. Foto invazyon çalışmalarında sanatçıların mevcut bir fotoğraf veya görsele müdahaleyi genellikle bir duruma farklı bir yorum getirmek ya da belirli bir durumu vurgulamak üzerine kurdukları düşünülmektedir. Fotoğrafa yapılan görsel müdahalelerin tümünü kapsayan invazyonu, kendi içerisinde gruplandıran Ceylani ve Yavuz (2022), bu türleri kimyasal, biyolojik ve dijital foto invazyon olarak sınıflandırmışlardır.

Fotoğrafın üzerine yapılan illüstrasyonlar, her ne kadar o fotoğrafı değiştirme ya da bozma amacıyla yapılan bir müdahale gibi görünse de, temelinde yeni bir dijital görüntü oluşturmayı desteklemektedir. Görsel ifadede çeşitlilik, özellikle dijital ortamın olanak tanıdığı hızlı üretim ve sergileme noktasında mümkün olmaktadır. Görsellerle iletişimin etkin olarak kullanıldığı bu yeni alan tasarımcıya farklı yorumlama alanı sunmaktadır.

Foto invazyon sanatçısı Lucas Levitan, oluşturduğu çalışmaların amacını, hali hazırda var olan fotoğraflara kendi ayırt edici ve açıklayıcı dokunuşları ile müdahale ettiğini, böylece orijinal fotoğraf ve kendi çalışması arasında keyifli bir anlatı ile yeni bir iş birliği oluşturduğunu açıklamaktadır (<https://cargocollective.com/levitan/Photo-Invasion>). Görsellerde (11,12,13), Lucas Levitan'ın müdahalesiyle oluşturulmuş foto invazyon çalışmaları gösterilmiştir. Levitan, bu çalışmalarında da genel tavrı olan mizahi ve iğneleyici bir dil kullanmıştır. Fotoğrafları, yapılan müdahale ile oluşundan

farklı bir anlama taşıyan Levitan, çoğu çalışmasında da aynı üslubu devam ettirmiştir.

Görsel 11. Lucas Levitan, Foto invazyon, 2022.

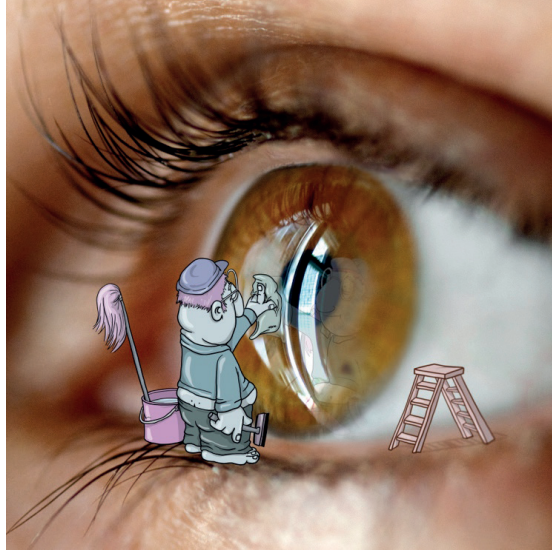
<https://www.lucaslevitan.com/#/photo-invasion-in-sport/>

Foto invazyon yöntemini yaratıcı bir dokunuş olarak nitelendiren Levitan, yaptığı müdahalenin her fotoğrafın içinde var olan gizli bir hikâyeyi ortaya çıkardığını söylemektedir. Bu müdahalenin, yenilenmiş bir bakış açısı ile hikâyeye devamlılık ve yeni bir yorum kazandırmayı da sağladığını vurgulamaktadır (<https://cargocollective.com/levitan/Photo-Invasion>).

Görsel 12. Lucas Levitan, Foto invazyon, 2022. <https://www.lucaslevitan.com/#/photoinvasion/>

Levitan, etrafımdaki gündelik dünyadan ilham alarak, sanat aracılığıyla gerçekliğe eğlenceli bir dokunuş katmayı amaçladığımı söylemektedir. Ayrıca Levitan, sıradan nesnelere ve sahneleri bağlamlarından arındırarak, izleyicileri dünyayı yeni bir ışıkta görmeye zorlayan, ilgi çekici ve büyüleyici görüntüler yarattığımı belirtmiştir (<https://www.lucaslevitan.com/about>).

Görsel 13. Lucas Levitan, Foto invazyon, 2022. <https://www.lucaslevitan.com/#/photoinvasion/>

Sıradan fotoğrafları kendi çalışması için tuval olarak kullanmak sanatçı için orijinalin bağlamını tamamen değiştirmeyi ve var olanı daha hareketli ve eğlenceli hale getirmeyi sağlarken, aynı zamanda sınırsız hayal gücünü yansıtmak için de bir fırsat olmaktadır (<https://www.boredpanda.com/illustrations-on-photos-photo-invasion-lucas-levitan/>).

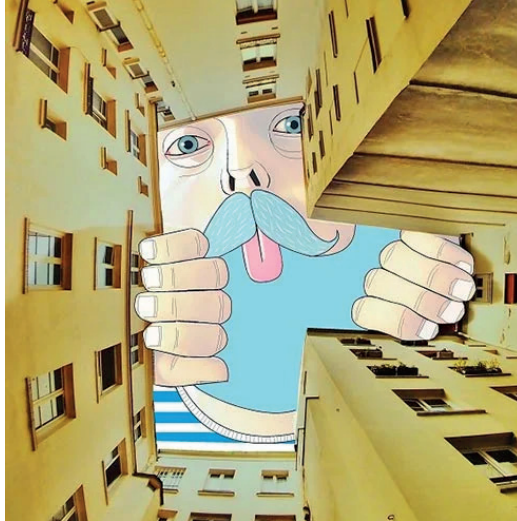
Görsel 14. Luciano Cina, Foto İnvazyon, 2016. <https://pixolog.wordpress.com/2016/05/05/zany-drawings-over-holiday-pictures-by-luciano-cina/>

Foto invazyon çalışmalarının, özellikle son yıllarda, çok çeşitli örneklerine rastlamak mümkündür. İtalyan illüstrasyon sanatçısı Luciano Cina, 'More Than a Pics' projesi için oluşturduğu çalışmalarında, var olan fotoğraflara müdahale etmektedir. Cina, hayal gücünün akmasını sağlamak amacıyla oluşturduğu çalışmalarında mizahi bir dili incelikli şekilde işlemektedir. Çalışmalarının ana amacını, kendisine ilham veren yeni yerleri keşfetmek olarak açıklayan Cina, durumları kendine göre şekillendirerek yeni bir olay örgüsü oluşturmaktadır (<https://pixolog.wordpress.com/2016/05/05/zany-drawings-over-holiday-pictures-by-luciano-cina/>).

Görsel 15. Luciano Cina, Foto invazyon, 2016.

<https://www.fubiz.net/2016/04/14/zany-drawings-over-holiday-pictures-by-luciano-cina/zany-drawings-on-pictures-by-luciano-cina-8/>

Görsel 16. Thomas Lamadien, Foto invazyon, 2016.

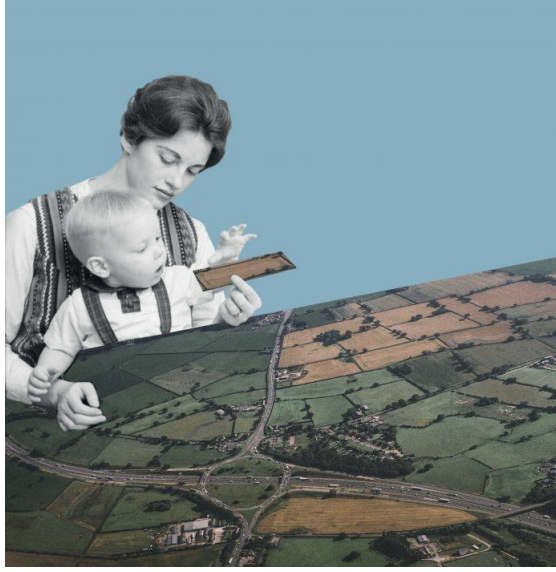
<https://grafitee.fr/artistes/thomas-lamadien>

Bir diğer foto invazyon sanatçısı Fransız asıllı Thomas Lamadieu'dur. Lamadieu, şehirlerin ve binaların mimarisinden ilham alan bir fotoğrafçı ve illüstratördür. Sanatçının müdahale ettiği fotoğraflar da kendisine aittir. Lamadieu, kendisini çevreleyen binalara dair çok özel bir vizyona sahiptir (<https://grafitee.fr/artistes/thomas-lamadieu>). Lamadieu, çalışmalarında derin bir açıdan çekilmiş fotoğraflara, gökyüzünün kendisine bıraktığı açıklıktan yararlanarak müdahale etmektedir. Görsel 15 ve 16'da sanatçı, kendisine ayırdığı bu açıklığa hayalindeki favori bir karakteri yerleştirmiştir. Lamadieu'nun diğer çalışmalarında da üslubu aynıdır.

Görsel 17. *Thomas Lamadieu, Foto İnvazyon, 2015. <https://barbarapicci.com/2015/04/21/operart-thomas-lamadieu/thomas-lamadieu-5-2/>*

Lamadieu'nun çalışmalarının bir çoğunda odak noktası, gökyüzünü kullanabilmektir. Sanatçı, kentsel mimariden ilham almakta ve karakteristik çizimlerini genel olarak gökyüzüne ve binalara entegre etmeye çalışmaktadır (<http://s644871807.onlinehome.us/2016/10/photos-of-the-sky-by-thomas-lamadieu/>).

Görsel 18. Toon Joosen, Foto İnvazyon, 2018.

<https://www.artupon.com/toon-joosen/>

Foto invazyon uygulamalarına bir diğer örnek de Toon Joosen' in çalışmalarıdır. Toon Joosen'in çalışmaları hem espirili hem de düşündürücü kolajlar yansıtmaktadır. Joosen'in foto invazyon çalışmaları günlük yaşamdan alıntıları içermektedir. Örneğin insanların sıklıkla gözden kaçırdığı ya da önemsemediği nesnelere ve durumlara Joosen'in tasarımlarının ana konusu olmaktadır. Sanatçı sürpriz ve ironi unsurlarını yansıtmak için kendi fotoğraf ve çizimlerini dergilerden, kartpostallardan, çöplerden ve kitap sayfalarından elde ettiği malzemeleri birleştirerek kullanmaktadır (<https://theinspirationgrid.com/amusing-collages-by-toon-joosen/>). Sanatçı, Görsel 17 ve 18'de, günlük aktivitelere nostaljik bir hisle ironik ve gerçeküstü bir yaklaşım getirmiştir. Joosen bu tasarımında ölçek ve perspektifle oynayarak mizahla dolu bir senaryo yaratmıştır.

Görsel 20. Toon Joosen, Foto invazyon.

<https://theinspirationgrid.com/amusing-collages-by-toon-joosen/>

Sonuç

Kendini ifade edebilme ve anlatabilme çabası, yüzyıllar boyunca etkisini kaybetmeden devam etmiştir. Var olduğu ilk anlarından itibaren insan, kendini anlatan ve hatırlatan izler bırakmaya çalışmıştır. İlk örneklerine yaşam alanlarında rastlanabilen bu çizimler, içerdikleri çeşitli sembol, simge ve işaretler ile anlamlandırılmaya çalışılmıştır. İllüstrasyon çalışmalarının ilk örnekleri sayılan bu çizimlerden itibaren, özellikle teknolojiyle birlikte gelişen tasarım araçları ve programları tasarımlarda farklı yorum ve tekniklerin oluşumuna neden olmuştur. Bu bağlamda, görsellerle iletişimin önemli bir parçası olan illüstrasyonlar da kendisine yaygın ve çeşitli kullanım alanları edinmiştir. Geleneksel kullanımına ek olarak, çağın gereklerine göre şekillenen illüstrasyon örnekleri, çok çeşitli deneyimlere de olanak tanımaktadır. Bunlardan biri olarak foto invazyon çalışmaları, özellikle son yıllarda örneklerine daha da sık rastlanan, fotoğraf ve görselin birlikteliğini içermektedir. Bu bağlamda, mevcut fotoğrafa müdahale olarak oluşturulan bu çalışmalar, görsel bir ifade şekli olarak düşünülmektedir. Bu anlamda

düşünüldüğünde foto invazyon çalışmalarının, yarattığı yeni görsel ifade ile illüstrasyon alanında yeni çeşitlenmeleri de desteklediği söylenebilir. Denenen farklı uygulamaların ve yüklenen yeni anlamların, görsel bir iletişim aracı olarak illüstrasyonların etkinliğini pekiştirdiği de düşünülmektedir. Bu çalışmada, çeşitli illüstrasyon sanatçlarına ait foto invazyon çalışmaları incelenmiş, bu inceleme neticesinde, oluşturulmuş olan foto invazyon örneklerinin illüstrasyon alanında farklı bir ifade dili oluşturabildiği görülmüştür. Görsellerle ifade şekli, çok çeşitli uygulama ve deneyimlere açıktır. Oluşturulan bu çalışmalar, illüstrasyon alanı için farklı bir deneyim oluşturabileceği için yeni bir görsel ifade şekli olarak devamlılığını mümkün kılmaktadır. Ayrıca bu çalışmaların çeşitliliğinin, yeni medya araçlarının ve dijital uygulamaların yaygınlaşması noktasında önemli olabileceği de düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aslier, M. (1983). Grafik Sanatlar, Tarih ve Yorumlar. İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Başbuğu, Ö. (2007). Türk İllüstrasyon Sanatının Tarihsel Süreç İçerisinde Teknik ve Anlatım Olarak İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bektaş, D. (1999). Grafik Tasarımın Gelişimi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bulduk Türkmen, B. (2021). Bilim İle Sanatın İş Birliği Üzerine Bilimsel İllüstrasyon: Leonardo Da Vinci İncelemeleri. Sdü Art-e Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, 14 (28), 1-31.
- Ceylani, M. U. Ve Yavuz, U. G. (2022). Experimental Photography and Invasion. Akdeniz Sanat Dergisi, 17(31), 73-85.
- Çavuş Beyaz, H. (2020). Çeşitli Ülkelerden Örneklerle Bilimsel Bitki İllüstrasyonlarının Grafik Açısından Değerlendirilmesi ve Tarihsel Süreçte Gelişimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi.
- Jennings, S. (1987). Advanced Illustration and Design. New Jersey: Chartwell Books Inc.
- Küçük, M. (2009). Tıbbi İllüstrasyon Tasarımının Gelişim Süreci, Türkiye’de Kullanımı ve Uygulama Örnekleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.
- Loechel, E. William. (1960), The History Of Medical Illustration, Bull Med Library Assoc.; 48(2), s.s.168–171.
- Lunday, E. (2015). Modern Art Invasion: Picasso, Duchamp, And The 1913 Armory Show That Scandalized America. Lyons Press.
- Selçuk, S. (2018). Tarihsel İllüstrasyonların Arkeolojik Müzeler Üzerinden İncelenmesi ve Hasankeyf Müzesi Üzerine Proje Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı, İzmir.
- Songür Dağ, E. (2023). Türkiye’de Medikal İllüstrasyon Alanında Yazılan Lisansüstü Tezler Yönelik Bir İçerik Analizi. Tykhe Dergisi, 8(15), 263-277.
- Tepecik, A. (2002) Grafik Sanatlar (Tarih-Tasarım-Teknoloji). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, M. (2020). İnvazyon ve Dijital Sanat. ODÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 10(1), 188-200.
- https://www.researchgate.net/publication/51779698_Genotypes_of_predomestic_horses_match_phenotypes_painted_in_Paleolithic_works_of_cave_art/figures?lo=1 Erişim tarihi: 25 Nisan 2024.
- <https://arkeofili.com/oluler-kitabi-eski-misirin-olum-sonrasi-yasam-rehberi/> Erişim tarihi: 28 Nisan 2024

- https://art.rmngp.fr/en/library/artworks/albrecht-durer_suite-de-l-apocalypse-saint-michel-combattant-le-dragon_xylographie_1498 Erişim tarihi: 22 Nisan 2024.
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Henri_de_Toulouse-Lautrec_019.jpg Erişim tarihi: 22 Nisan 2024.
- https://en.wikipedia.org/wiki/Alphonse_Mucha#/media/File:Sarah_Bernhardt_Mucha_.jpg Erişim tarihi: 22 Nisan 2024.
- <https://www.britannica.com/biography/Leonardo-da-Vinci/Anatomical-studies-and-drawings> Erişim Tarihi: 22 Nisan 2024.
- <https://sammlung.staedelmuseum.de/de/werk/rhinocerus-das-rhinozeros> Erişim Tarihi: 22 Nisan 2024.
- <https://tr.pinterest.com/pin/250020216786412786/> Erişim tarihi: 22 Nisan 2024.
- <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/ca.20358> Erişim tarihi: 23 Nisan 2024.
- <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/356497/> Erişim tarihi: 24 Nisan 2024.
- <https://www.artcenter.edu/gallery/detail/569d6e434d9b6f9a563a151e/9725?-ret=%2Facademics%2Fundergraduate-degrees%2Fillustration%2Fillustration-alumni.html%3Fp%3D2> Erişim tarihi: 24 Nisan 2024.
- <https://cargocollective.com/levitan/Photo-Invasion> Erişim Tarihi: 27 Nisan 2024.
- <https://www.lucaslevitan.com/#/photo-invasion-in-sport/> Erişim Tarihi: 27 Nisan 2024.
- <https://www.lucaslevitan.com/about> Erişim Tarihi: 27 Nisan 2024.
- <https://www.lucaslevitan.com/#/photoinvasion/> Erişim Tarihi: 27 Nisan 2024.
- <https://www.boredpanda.com/illustrations-on-photos-photo-invasion-lucas-levitan/> Erişim Tarihi: 23 Temmuz 2024.
- <https://pixolog.wordpress.com/2016/05/05/zany-drawings-over-holiday-pictures-by-luciano-cina/> Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2024.
- <https://www.fubiz.net/2016/04/14/zany-drawings-over-holiday-pictures-by-luciano-cina/zany-drawings-on-pictures-by-luciano-cina-8/> Erişim Tarihi: 23 Temmuz 2024.
- <https://grafitee.fr/artistes/thomas-lamadieu> Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2024.
- <https://barbarapicci.com/2015/04/21/operart-thomas-lamadieu/thomas-lamadieu-5-2/> Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2024.
- <https://www.artupon.com/toon-joosen/> Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2024.
- <https://theinspirationgrid.com/amusing-collages-by-toon-joosen/> Erişim Tarihi: 23 Temmuz 2024.

<http://s644871807.onlinehome.us/2016/10/photos-of-the-sky-by-thomas-lamadieu/> Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2024.

<https://www.britannica.com/biography/Leonardo-da-Vinci/Anatomical-studies-and-drawings> Erişim tarihi: 26 Temmuz 2024.